

SREČANJA

ZAPIS K PREVODOM IZ SODOBNE RUSKE POEZIJE

Pesniška imena, ki se v skromni panorami prevodov iz sodobne ruske poezije prvič predstavljajo slovenski javnosti, kakor že ne morejo v popolnosti zaobseči vseli tokov in tudi ne vseh generacijskih smeri vedno bolj raznovrstne, polnejše in tudi kvalitetnejše sodobne ruske pesniške govornice, vendar v manjšem obsegu, zlasti v iskanju povojnega ruskega pesniškega rodu, dovolj dobro ponazarjajo razmere, možnosti in dosežke ustvarjalnega napora srednje, mlajše in najmlajše ruske pesniške generacije. Hkrati, kar je morda važnejše, so vsi trije v izboru zastopani pesniki samostojne pesniške individualnosti s svojim morda še ne do kraja izdelanim pesniškim konceptom, a vendar že s svojim mestom v obsežni antologiji sodobne ruske poezije. Razlike med njimi, ki niso toliko samo posledica let — med Samojlovom in najmlajšim Voznesenskim je nekaj več kot deset let — marveč mnogo bolj odsev časa in razmer, ki so oblikovale njihovo pesniško fiziognomijo in enemu omogočile počasnejši in mnogo bolj trnov razvoj, a drugemu bliskovito vzpon, so očitne že na prvi pogled vsakemu bralcu v formalni strukturi verzov tega ali onega pesnika: podrobnejša analiza te njihove poezije pa bi odkrila tudi bolj bistvene razlike v odnosu do sveta, v pojmovanju sodobnega v umetnosti in v iskanju ustreznega pesniškega izraza za težnjo, ki je sicer vsem skupna: aktivno, pesniško izpovedati sodobni čas in sodobnega sovjetskega človeka. Poleg te zadnje poteze družijo te pesnike še hvalevredna odsotnost, za nedavno sovjetsko poezijo toliko značilne deklarativnosti, ki je tolikokrat brez posebnega haska skušala nadomeščati pomanjkanje intimnega, resničnega pesniškega doživetja. Tega pri Samojlovu, Vinokurovu in pri Voznesenskem ni. Lahko pa bi prav iz istega vzroka tako med vrstniki teh treh ali med starejšimi pesniki, ki so nekateri, kot Ahmatova, Martinov, Slucki, pri nas vsaj deloma že znani, naštetli še precej resničnih pesniških imen.

David Samojlov sodi v tisti pesniški rod, ki je svoje prvence tiskal nedaleč pred to vojno in potem mnogo bolj s puško kot s peresom prehodil široke in krvave fronte druge svetovne vojne, po vojni pa zelo dolgo obdobje čakal na svoj pesniški čas, na objavo in priznanje. To je generacija, ki ji pripada tudi Boris Slucki in ki je zaradi znanih razmer, ki so zdaj, kakor vse kaže, premagana preteklost, ugledala svoje prve pesniške zbirke šele na pragu svoje štiridesetletnice, Slucki leta 1957, Samojlov 1958, nekateri, kot Volodja Kornilov, Naum Koržavin, pa naj še zmeraj čakajo, medtem ko so mnogi iz tega obetajočega in nadarjenega pesniškega rodu padli na frontah in je javnost komaj pred kratkim mnoge od njih spoznala v posmrtnih zbirkah. Logično je, da ta generacija doživlja čas, sedanje odstranjevanje administrativnih ovir in sedanja bolj ali manj prepričljivo sproščenost drugače kot mladina, ki je prišla na dan prav v času odjuge in je — neobremenjena pa tudi manj zrela — lahko mnogo bolj sproščeno, pri njih so rekli tudi neodgovorno, zapela o tem, kar je novega prinesel čas. V ta tako (se pravi: napačno) imenovani novi sovjetski val so se vključili tudi starejši, toda njihov glas, če govorimo o poeziji, je bil

vendar mnogo manj aktivističen, mnogo manj ubran zgolj na zunanje ali pa na formalistične momente, vnašal je v prerod sovjetske ruske poezije širino in zrelost. Končno je šlo pri marsikom od starejših zgolj za natis že mnogo prej napisanih stvari, kar med drugim dokazuje tudi letnica izida prve pesniške zbirke Davida Samojlova.

Samojlov gradi svoj pesniški svet na najboljših tradicijah ruske klasične poezije od Bloka, Pasternaka in Ahmatove. Za njegovimi pretehtano preprostimi verzi je čutiti skrbno roko vzornega oblikovalca in širokega poznavalca svetovne poezije, saj je v »suhih« letih po zgledu Pasternaka, Ahmatove, Zabolockega mnogo prevajal, med drugimi tudi našega Župančiča. Šele v zadnjih letih objavlja tudi več originalne poezije — senzibilne, formalno brezhibne, naravnost klasične zapise o usodi človeka med vojno, o čustvih in iskanjih sodobnega človeka. Družbena kritičnost, globina izpovedi in bogata metaforika, ki ne išče zunanjih učinkov, a raste iz vsebinskega, emocionalnega in doživljajskega pesnikovega sveta, uvrščajo Samojlova med nadaljevalce ruske klasične poezije, in to med tiste, ki niso zgolj posnemovalci, marveč zveni njihov glas samostojno, sveže in originalno v množici glasov starih mojstrov.

Od Samojlova nekaj let mlajši *Jevgenij Vinokurov* je prav tako kot Samojlov in njegovi vrstniki delil usodo letnikov, ki jih je z vso neizprosnostjo in brezobzirnostjo zajela vojna. Vendar je bila pesniška pot Vinokurova mnogo manj trnova, skoroda ugodna. Po vojni so mu že leta 1948, ko je bil star triindvajset let, tiskali prve pesmi, komaj tri leta nato pa je že čakal svojo prvo pesniško zbirko (1951). Tej so se po letu 1956 pridružile še štiri knjige in lani obsežen izbor iz vseh zbirk, za katerega je bil celo predlagan za Leninovo nagrado, a je v letošnjih ostrih polemikah o idejnosti v umetnosti izpadel iz spiska kandidatov. Lirika Vinokurova razodeva zanimivo razvojno pot od preprostih zapisov zunanjih dogodkov do zahtevnejših intimnih notranjih izpovedi, od sprva okorne pesniške govorice do modernejšega občutja verza, novih besednih zvez, metafor in asociacij. Tudi Vinokurovu kot Samojlovu in njunim vrstnikom je bila vojna centralno življenjsko in pesniško doživetje. Vojni motivi prevladujejo v prvih treh njegovih knjigah, a to je osebna, nedeklarativna vojna lirika, kakršne v tistem času v ruski poeziji ni bilo mnogo, saj je pesmi diktiral Vinokurovu zmeraj resnični navdih in ne hotenje ali ozir na zunanje zahteve. Z leti se njegova poezija obrača vedno bolj navznoter, v intimni človeški svet, v njegove globine, stiske, pričakovanja, iskanja. S temi motivi, ali bolje: s temi izpovedmi pa se počasi, a vztrajno menjava oblika pesmi Vinokurova od klasičnih form do svobodnega, na asociacijah grajenega svobodnega verza.

Najmlajši pesnik našega izbora, precej znan tudi izven meja Sovjetske zveze, je *Andrej Voznesenski*. Imenujejo ga tudi skrajno levo krilo sodobne ruske poezije, kar naj bi bila predvsem oznaka za njegovo pesniško formo, najmanj nekonvencionalno, zrastle tako iz ruskega futurizma kot iz sodobnih dosežkov evropske poezije. Voznesenski, rojen 1933. leta, je prve pesmi objavil leta 1958, se pravi v letu, ko je Samojlovu po vsem čakanju uspelo objaviti prvo pesniško zbirko, dve leti kasneje pa je že objavil dvoje pesniških zbirk, *Parabolo* in *Mozaik*. V živahni politični in kulturni atmosferi tistih let, ko so mladi z vso ognjevitostjo, ki so jo dopuščale pozitivne spremembe v razvoju sovjetske družbe, rušili stare administrativne sponde, literarne šablone in nerazumevanje med starejšimi, ždanovsko razpoloženimi kritiki, so vzplavala na površje imena Jevtušenka, Voznesenskega, Roždestvenskega, Okudžave, Ahma-

duline in drugih. Med vsemi je bil zmeraj formalno najbolj zanimiv Andrej Voznesenski, pesnik, ki ga je ob prvih pesniških korakih spremljal še Boris Pasternak in ki si je zvečine mimo tradicij ruske sovjetske poezije v pičlih petih letih od objave prvih pesmi zgradil zanimiv, poetsko in filozofsko nov svet, v formalnem pogledu grajen često na zahtevnih in neenostavnih jezikovnih in zvočnih asociacijah, svet, ki je tudi po vsebini nekonvencionalen obračun s časom in njegovimi problemi. Zadnji in največji dosedanji uspeh poezije Voznesenskega je zbirka *Trioglata hruška* iz lanskega leta, drzen poetični zapis o odkrivanju Amerike, ki jo je porodil obisk v Združenih državah, a je vanjo vložil pesnik mnogo več sovjetskega, lastnega, aktualnega, kot pa bi bili zgolj reportažni zapisi o obisku v kaki tuji deželi. Odkrivanje Amerike mu je pravzaprav služilo za odkrivanje »globin in duše« življenja in predmetov, kot pravi sam, skratka za tisto, k čemur teži že nekaj let od njegovega prvega resnično pesniškega nastopa s pesmijo *Goya* vsa njegova poezija. Iz te poslednje zbirke Voznesenskega so pesmi, ki jih prvič objavljamo v slovenskem prevodu.

Za konec tega informativnega zapisa samo še pripombo: ti trije avtorji so samo del sodobne sovjetske poezije, v kateri bi lahko našli še nemalo starejših in tudi mlajših enako ali tudi bolj kvalitetnih avtorjev.

Tone Pavček

MED KNJIGAMI

OB IZBRANEM DELU MATIJE MURKA

Matija Murko spada še v tisto vrsto slovenskih slavistov, ki v svoji ožji domovini niso našli dovolj možnosti za uveljavljanje in so morali v svet, če so hoteli zadostiti svojim znanstvenim ambicijam. Toda medtem ko so se poslednji iz te vrste po razpadu avstro-ogrske monarhije znašli na ljubljanski univerzi, je Murko ostal v tujini, vendar je kljub temu do konca vzdrževal tesne veze s slovenistiko. V svoj okvir primerjalnega slavističnega zanimanja je vneto vključeval tudi proučevanje jezikovnih, literarnozgodovinskih in etnografskih pojavov v domovini in pri ostalih južnoslovanskih narodih. O tem nam priča ne samo dejstvo, da je bil po koncu prve svetovne vojne imenovan za profesorja južnoslovanskih jezikov na Karlovi univerzi v Pragi, ampak vse njegovo publicistično delo z južnoslovanskega slavističnega področja, ki v veliki meri izvira še iz časov, ko je predaval slovansko filologijo na univerzah Dunaja, Gradca in Leipziga. Tako podoba Matije Murka nam daje tudi knjiga njegovega izbranega dela* v redakciji Antona Slodnjaka.

Prvo mesto v knjigi zavzema poglavje *Literarna in kulturna zgodovina*, kjer so objavljene samostojne razprave in odlomki iz nekaterih njegovih temeljnih znanstvenih del. V spisih pod tem naslovom Murko iz osnov svoje široke razgledanosti razpravlja o določenih poglavjih iz južnoslovanske in češke literarne zgodovine in pa o starocerkvenoslovanskem slovstvu. Iz vseh teh in še

* Matija Murko, *Izbrano delo*. Uredil, uvod in opombe napisal Anton Slodnjak. Prevajavci Božidar Borko, Majda Križaj, Vilko Novak, Marlena Pucher-Kanc, France Vogrin. Izdala Slovenska Matica, Ljubljana 1965.